

Валентина Ярощук читає завжди: на роботі – що треба, у відпустці – що хоче

Цього разу ми намагалися поговорити у стилі «неформат» з Валентиною Ярощук, директором Рівненської державної обласної бібліотеки. Відверто кажучи, витримати легкий стиль було складно. Надто серйозна і солідна людина. Судить самі. Валентина Петрівна – майже «вічний» директор найбільшої і найголовнішої книгозбірні області. Розуму палата: кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України, голова ГО «Рівненське обласне відділення Української бібліотечної асоціації». Має відзнаку УБА «За відданість бібліотечній справі». А головне має двоє синів, кожен з яких подарував їй по внучці. Відповідала на наші питання довго і ґрунтовно, але тут (через брак місця) не все з почутого нами.

? – Валентино Петрівно, а правда, що ви в цій бібліотеці працюєте все життя?

– Ні, до цього були шість років у Центральній міській бібліотеці імені Короленка. А сюди прийшла у 1986 році.

? – Тобто 31 рік тому. А відколи працюєте директором?

– Я одразу прийшла директором.

? – Для чого людям бібліотеки тепер, коли кожен має бібліотеку в своєму гаджеті?

– Але не кожен хоче читати з електронного носія. Крім того, не все, що людина хоче читати, є в електронному вигляді. Особливо ті публікації, які потрібні науковцям. Крім того, бібліотека – це не тільки читання, а й допомога людині в пошуку інформації, а особливо – правдивої, яка закріплена за чієюсь відповідальністю. Босььогодні в інтернеті шарила багато інформації, яка

чи громадський, чи керівництва того самоврядного або ж державного органу, який перераховує гроші на бібліотеку.

Контроль за ефективним використанням бюджетних коштів завжди був, є і буде. А коли не давати на бібліотеку кошти, то що тоді від неї можна вимагати? Адже для бібліотеки мають бути забезпечені певні умови. В ній має бути тепло. Треба, щоб вона поповнювалась новими надходженнями. Має бути комп'ютерна техніка високого рівня, мультимедійний проектор, електронна дошка, телевизор зі смарт-технологіями, куточок для незрячих з аудіо-технологіями і тому подібні речі.

Про приватну бібліотеку я чула рік тому. Вона була в Києві. Книги там справді видавали за гроші. Але те, що можливо в Києві, не обов'язково приживеться в Рівному. Наші читачі мають різні рівні забезпеченості. Там місто велике і люди багатші. А в нас високий рівень безробіття і місто менше

? – Але ж списання – це один бік, а є й поповнення фонду новинками. Який баланс між цими двома процесами?

– Ті, що надбаємо, якраз поповнюють ту кількість, яку списуємо. Нам обласна рада погодила для списання до шести тисяч примірників, приблизно такі ж і нові надходження. Загалом у нашому фонді є півмільйона книг.

? – Колись нас називали найбільш читаючою країною у світі. А тепер? Є об'єктивні дані з цього приводу?

– Звичайно, дослідження навколо читання проводяться. Вони постійно констатують факт, що абсолютно, тотально читаючих людей є приблизно десять відсотків від усієї, скажемо так, популяції людей. Ще тридцять відсотків людей читають ситуативно, коли, наприклад, мають пов'язану з роботою необхідність читати. Ці спостереження актуальні і для нинішньої України, і для колишнього Радянського Союзу. Для завданженості бібліотек цих 40 відсотків людей цілком достатньо. Ми й не змогли б обслужити їх більше.

Інший бік цього питання, що в ті часи людей примушували читати. Старше покоління ще пам'ятає, як щопонеділка в трудових колективах відбувалися політінформації, до яких потрібно було готуватися. Чи обговорювали книги у колективах. Тобто був примус. Люди більше читали, бо це було обов'язком.

1976 роком. Цієї норми в документах нашої незалежної держави немає.

? – Скільки в області бібліотек і бібліотекарів і скільки їх реально треба?

– Є постанова Кабміну, яка визначає мінімальні соціальні нормативи, то наша область перебуває в рамках такого нормативу щодо бібліотек.

? – Який культ прищов на противагу культу книги?

– Навіть і не скажу, коли це в нас був культ книги. Це бажане видавали за дійсне.

? – А правда, що середньостатистичний відвідувач бібліотеки – це людина пенсійного віку?

– У нас же людей пенсійного віку що не рік, то стає більше. Коли ми аналізуємо свій контингент читачів, то бачимо, що пенсіонерів таки багато. Та не секрет, що, оскільки ця категорія читачів отримує читацькі квитки безкоштовно, то буває так, що записана бабця, а ходить до бібліотеки внучка. Бо для внучки вартість обслуговування 20 гривень на рік. Разом з тим останні три роки в нас постійно збільшується кількість читачів в абонементі саме за рахунок молоді. Тим часом люди пенсійного віку стали читати більше аудіокниг.

Як директор обласної книгозбірні мушу сказати, що все видане на тер-

нах України в цій бібліотеці мусить бути представлене. А вже наскільки воно цінне для нинішнього і майбутнього покоління читачів, хай це буде на совісті того автора і редактора, які над книгою працювали. Відповідальність за тексти несуть люди, які їх створювали. Коли вони думають, що отримають моральне задоволення від самого факту виходу книги, то хай подумують і про інший бік медалі. Що книга може потрапити до тих оцінювачів, які колись проаналізують її зміст. Адже дослідження книг триває. Можна потрапити в антирейтинг...

неті надто багато інформації, яка попри те, що має підпис, насправді має незрозуміле походження. Отже те, що здається нам правдивим, не завжди є таким. За інформацію хтось має нести відповідальність. А це важливий момент – у бібліотеці людина вчиться отримувати інформацію. Комп'ютерні технології розвиваються, а людина не встигає за тим, щоб їх опанувати. Встигають молодші. Люди середнього віку запізнаються, а старші взагалі не мають місця, де цьому навчитися. Отут їм і стає до помочі бібліотека. Крім того, бібліотека – це місце для проведення інтелектуального дозвілля. Якщо у нас є місця, де можна пити пиво, їсти морозиво, дивитися концерти, то потрібне й місце, де б людина розвивалася.

– Є думка, що все, що перебуває у державній власності, – неефективне. Чи можуть бути успішними приватні бібліотеки і чи є в нас такі прецеденти?

– Бібліотека – це соціальний заклад. Тут обслуговується дуже багато людей різних вікових категорій – від дітей до стариків, а деяким книги навіть носять додому. І це повинно бути безплатно. В усьому світі бібліотеки утримують чи за муніципальні кошти, чи за державні. Щоб заклад був ефективний, потрібен нагляд –

рівень безробіття і місто менш розвинене економічно.

– Ваші книжкові уподобання: тематика й автори?

– Я взяла собі за правило не називати авторів. Адже кожній людині треба порадити саме те, що має точне потрапляння в її уподобання. Бо невдало запропонована книга потім відверне цю людину від тебе, як бібліотекаря, чи, що ще гірше, – взагалі від читання. Це дуже суб'єктивно. Варто читати багато. Бо є речі, які перевертають уявлення про світ.

– Хочеться мати уявлення, що таке книжковий фонд головної книгозбірної області.

– Ми інтенсивно працюємо зі своїм фондом. Виймаємо з фонду і подаємо на списання дублетні книги, які придбавали в 60–70-х роках минулого століття, пошкоджені читачами примірники. Хочемо зробити себе трохи вільнішими, бо ми багато зон відкрили для вільного доступу. А це означає, що там мають вільніше стояти стелажі.

– А що йде на сприяння?

– Застаріле за змістом. Наприклад, публікації про бригадний підряд. Хто його тепер застосовує? Чи підручники, яким більше ніж десять років...

знали тогочасних авторів, могли їх назвати.

Відомий серед бібліотекарів факт: 1964 року центральна в Радянському Союзі бібліотека, імені Леніна, зробила дослідження про читання людей в малих містах. Опитували робітників біля верстатів, селян у полі і на фермах. Коли підсумки досліджень надрукували і з ними ознайомились у бібліотеці Конгресу США, то там здивувалися, що робітник біля верстата вільно називав двадцять авторів російської чи української літератури, а також, звичайно, класиків. Коли американці провели аналогічне дослідження, то жажнулися, що їхній робітник не може назвати ніяких класиків узагалі. Тоді й прийняли відоме рішення Конгресу, що директор бібліотеки Конгресу США став першим помічником президента країни. Для того, щоб просувати в країні розвиток публічних бібліотек.

– Чи правда, що бібліотекарі, бува, заповнюють фіктивні формуляри, щоб підвищити показники своєї роботи?

– Мабуть, це збереглося тільки в пам'яті тих людей, які перевіряли бібліотеки. Адже останній документ, який зобов'язував мати певну кількість читачів на одного бібліотекаря, пригадується, був датований

– Якщо ваша робота пов'язана з книгами, то чи ви читаєте у відпустці, на відпочинку або ж просто у вихідний день? Чи це для вас час відпочинку від книги?

– Читаю. Я ж тоді отримую волю читати те, що хочу. Бо на роботі в мене є примусове читання.

– Звукова, електронна, паперова книга – якій ви надаєте перевагу?

– Для мене найкомфортніше читати паперову книгу. Та коли того, що я хочу читати, нема в паперовому варіанті, то, звичайно, читаю це з інтернету.

– Варто перечитувати книги вдруге, втретє, вдесять?

– З усього прочитаного мною я тричі читала Голсуорсі – «Сагу про Форсайтів» та двічі – «Брати Карамазови» Достоєвського. Все решта я читала раз, і те враження, яке збереглося про прочитане, очевидно, збереглося в тому періоді мого життя, в якому я перебувала.

– Ви згодні з тим, що більшість того, що сьогодні видається, не література, а макулатура, яку не читає ніхто, крім авторів, редакторів і коректорів?

– Щоб відповісти, мені треба вислухати експерта змісту літератури.

– Чи самі пишете?

– Ні, бо в мене надто великий читацький досвід. Тому я дуже критично би ставилася до кожного свого слова. У мене надто велике шанування щодо тих, хто пише добре.

– Може бібліотекарка прожити за свою зарплату, бо ходять легенди про те, що вони дуже мізерні?

– Останні сім-вісім років може.

– Бувають у природі бібліотекарі чи одні тільки бібліотекарки?

– Думаю, так. Адже серед керівників бібліотек є багато директорів-чоловіків, а вони, як правило, виростають з рядових бібліотекарів. У нашому колективі є один бібліотекар, щоправда, він зараз служить в армії.

– А який у вас колектив?

– 98 чоловік.

– Тобто чоловіків у вашому колективі «аж» один процент.

– Бувало й більше – 5–7 чоловіків. Не затримувалися через зарплату, адже мужчини треба утримувати сім'ю. Доки він ще один, то працює в бібліотеці, а одружиться, то шукає більш оплачувану роботу.

Розпитувала Людмила МОШНЯГА